

Ådalen 1931

Bilden av demonstrationståget är tagen strax före kl. 15 den 14 maj 1931 innan det nådde färjeläget i Lunde. Några minuter senare låg fem människor **döda och lika många sårade.**

**Cloettaflicka ger soldater
center. Choklad. Cloetta.**

Arbetarstrejken i Sundsvall

Arbetarstrejken i Sundsvall.

Landshöfding Curry Treffenberg uppträder i spetsen för den beväpnade styrkan.

Slutskjutet in i folkmassor

Södermanlands regemente. Trupp på kaserngården 1977

Södermanlands regemente (I 10) var ett infanteriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1634–1942 och 1957–1963. Förbandsledningen var förlagd i Strängnäs garnison i Strängnäs

officerare och soldater från Skånska husarregementet K 5 på Ljungbyhed, 1896.

Skånska husarregementet (K 5) var ett kavalleriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1658–1709 och 1709–1927. Förbandsledningen var förlagd i Helsingborgs garnison i Helsingborg.

Fotografering 1860 – 1870 soldater vid Bohusläns regemente I 17.

**Bohusläns regemente (I 17) var ett
infanteriförband inom svenska armén som
verkade i olika former åren 1720–1992.
Förbandsledningen var förlagd i Uddevalla
garnison i Uddevalla.**

Lönesänkningar

Ådalshändelserna, Skotten i Ådalen, Ådalen 1931, kallas händelseförloppet kring en arbetskonflikt i Ådalen i mitten av maj 1931, där fem personer sköts ihjäl av militär som stod under polismans befäl. Händelsen delade Sverige i två läger om vems skuld det var att tragedin inträffade, och skillnaden i åsikter märktes tydligt mellan borgerliga och vänsterinriktade tidningar. Under Den stora depressionen, utlöst av börskraschen 1929, drabbades folket i Ådalen av en enorm arbetslöshet med nöd och hunger: i vissa av Ådalens skogsdistrikt var arbetslösheten 80-85 procent. Av dem som hade arbete hade nästan alla drabbats av lönesänkningar, så stora att det var svårt att klara uppehållet. Med undantag av Arbetslöshetskommissionen fanns heller inget arbetslöshetsunderstöd vid den här tiden, och då med en lön på existensminimum, under lägsta grovarbetarlön, på en ort långt hemifrån. Det politiska engagemanget i Ådalen var stort, med möten för föredrag och diskussioner och de olika arbetarpartierna hade drygt 84 procent av rösterna. Sommaren 1930 utbröt en konflikt om lönesänkningar vid Marmalånggrörs AB:s sulfatfabrik vid Marmaverken i Hälsingland där arbetsledningen meddelat att de gällande avtalslönerna skulle sänkas ytterligare med 4 öre i timmen, från 1 kr och 18 öre till 1 kr och 14 öre i timmen. Dessutom skulle andra arbetsvillkor försämrats. Arbetarna protesterade men utan resultat.

Strejkbrytare

I början av oktober 1930 enades man och gick ut i strejk. Konflikten förvärras sedan av att bolaget plockar in strejkbrytare från en särskild organisation som redarföreningen finansierade. Den ansvarade för att rekrytera och transportera runt strejkbrytare i organiserad trafik. Vid skeppningssäsongens inledning på våren 1931 var sulfatfabriken och bland annat Graningeverkens fabriker blockerade av strejk. Sympatiåtgärderna mot det sistnämnda berodde på att båda företagen kontrollerades av släkten Versteegh. Då skeppningen åter kunde starta efter att isen släppt sitt tag om sjöfarten var industrins lager fyllda och man var angelägen om att få levererat vad man trots lågkonjunkturen lyckats sälja. Då ingen förändring av löneläget skedde utbröt på olika håll under våren 1931 sympatistrejker, bland annat vid Graningekoncernens sulfat- och sulfitfabriker vid Sandviken och Utansjö i Ådalen. För att lasta lagrad pappersmassa anskaffade nu koncernens ägare, Gérard Versteegh, genom Ångermanälvens stuveribolag ett 60-tal strejkbrytare, förutom professionella strejkbrytare bland annat studenter. Strejkbrytarnas ankomst den 13 maj väckte en oerhörd ilska. De strejkande arbetarna anordnade samma dag ett protestmöte i Kramfors varefter man tågade till Sandviken. Den polis, som beordrats till platsen, hade inte kunnat hindra anfallet. Samma afton avreste därför på länsstyrelsens anhållan militär från Sollefteå garnison: 60 man infanteri och beriden träng med kulsprutor, under befäl av kapten Nils Mesterton.

Demonstrationståget och skotten

Torsdagen den 14 maj höll Transportarbetareförbundet i Frånö Folkets hus ett protestmöte mot strejkbrytarna. Närvarande var företrädare för så gott som hela fackföreningsrörelsen i Ådalen. Beslut fattades där om omedelbar och allmän arbetsnedläggelse vid alla sågverk och massafabriker i Ådalen. Innan mötet hunnit avslutas tågade de som samlats i och omkring Folkets Hus, 3 000 till 4 000 personer, till strejkbrytarnas förläggningssplats i Lunde. När demonstrationståget avgick fanns ute på gården endast fanor tillhörande Svenska Pappersindustriarbetareförbundets avdelning i Utansjö, SDUK i Utansjö samt Socialdemokratiska arbetarekommunen i Utansjö. Orsaken uppges vara att de kommit för sent till mötet i Folkets hus och inte hunnit in i lokalen när folkmassan spontant satte sig i rörelse.[källa behövs] Man kan anta att om demonstrationståget avgått sedan överläggningarna slutförts, hade täten av tåget innehållit långt fler fanor. Hittills hade 10 soldater och 20 hästar skadats av stenkastning. Myndigheterna hade läst Upprorslagen tre gånger för demonstranterna, vilket innebar att den som efter den tredje gången inte efterkom myndigheternas uppmaning att skingra sig var "upprorsman".

Militären trodde de såg vapen

När demonstrationståget kom till Lunde, trodde sig militärernas befäl se vapen i demonstranternas händer och höra skott avlossas från folkmassan, något som varken undersökningskommissionen eller polisen senare kunde finna bevis för. En ryttarpatrull som sökt hejda demonstranterna hade avlossat skott, och när demonstranterna var på mindre än 100 meters avstånd från strejkbrytarbaracken kommenderade kapten Mesterton eld.[källa behövs] Med gevär och kulsprutor öppnade soldaterna eld. Order var given att man skulle skjuta i marken framför folkmassan i första hand, vilket gjordes. Vid eldöppnandet breddade sig folkmassan då bakomvarande tryckte på. Kapten Mesterton uppfattade detta som ett försök att kringgå hans trupp och beordrade då eldgivning. De fem dödade var: 20-åriga fabriksarbetare Eira Söderberg, Erik Bergström, 31 år gammal fabriksarbetare, Evert Nygren, 22 år och arbetare, Sture Larsson 18 år och Viktor Eriksson, 35 år. Eira Söderberg var inte med i demonstrationståget utan stod på en gård som åskådare när hon blev träffad av en rikoschett. Utöver dessa sårades fem personer. Kapten Mestertons trupp fick senare förstärkning från Jämtlands fältjägarregemente och Norrlands artilleriregemente, vilket möjliggjorde urdragnings i ett senare skede. Då denna trupp återkom till Östersund uppstod oroligheter och våld på järnvägsstationen.

En trumpetare

En trumpetare i arbetarnas musikkår, Tore Andersson (senare tog han namnet Alespong) från Dynäs, blåste signalen "Eld upphör" och fick därmed militären att sluta skjuta. Andersson uppger själv i en tidningsintervju för tidningen Brand 1991 att han senare delgavs misstanke om brott för att "otillbörligen ha tagit kommandot över militär trupp", men att åtalet lades ner före rättegångsdatum.

Frånö Folkets hus i
Kramfors kommun.

Epilog

Syndikalister och kommunister tog efter Ådalshändelserna tydligt ståndpunkt mot den militära våldsutövningen medan det Socialdemokratiska partiet (SAP) och Landsorganisationen (LO) var splittrat i sina åsikter även om både LO och SAP tidigare tagit ställning mot strejken. Den myndighetskritiska falangen inom SAP leddes av den tidigare kommunistledaren Zeth Höglund och Social-Demokratens chefredaktör Arthur Engberg. Partiledningen med partiordförande Per Albin Hansson och före detta statsministern Rickard Sandler i spetsen ansåg däremot att strejkledarnas agerande gav dem ett direkt ansvar för händelserna. Till offrens begravning sände SAP Rickard Sandler (som själv var född i Ådalen) som sin officiella partirepresentant.

Efterverkningar

Den 19 maj var det kravaller i Stockholm i samband med en kommunistisk manifestation. Bland banderollerna syntes bland annat "Ned med mördarregeringen". Kravallerna höll på till midnatt och slutade med fjorton anhållanden

Landshövding K. J. Stenström, landsfogde Sune Pålman, kaptenerna Nils Mesterton och Beckman, sergeanten Rask och furiren Tapper åtalades. Landshövdingen och landsfogden frikändes men förflyttades. Militärerna dömdes av krigsrätten men Krigshovrätten undanröjde domarna mot Mesterton och Beckman vilket fastställdes av Högsta domstolen. Furir Tapper fick tre dagars arrest medan sergeant Rask frikändes. För kravallerna i Sandviken åtalades och dömdes följande: Axel Nordström - senare riksdagsman för SKP - (ledarskap vid upplopp, brott mot annans frihet, ledare för otillåten demonstration i Kramfors - två och ett halvt års straffarbete), H. Sjödin (deltagande i upplopp, misshandel - åtta månaders straffarbete), Gusten Forsman (deltagande i upplopp - fyra månaders straffarbete), J. E. Törnkvist (brott mot annans frihet - två månaders villkorligt).

Åtalade

Tio av de elva åtalade dömdes till mellan 2 och 8 månaders straffarbete. För olydigt skriveri om ådalshändelserna i vänsterpress utdömdes fängelsestraff mellan åtta och tre månader för sex personer. Inalles utdömdes 3 451 dagars straffarbete eller husarrest. 21 av dem gällde officerarna, 3 430 av dem gällde arbetarna.

Efter dödsskjutningarna i Ådalen 1931 har militär aldrig satts in vid liknande demonstrationer, något som förekommit tidigare - bland annat vid revolutionshändelserna i Stockholm 1848, Sundsvallsstrejken 1879 samt Seskarö-upproret och oroligheterna i Stockholm, båda 1917.

Ådalskommissionen kom fram till att det var olämpligt att använda sig av militär personal vid kravaller på grund av konsekvenserna. Förordningen som reglerade användningen av militär ändrades så att rätten att besluta fördes till Kunglig Majestät. Reglerna i 1864 års strafflag som gav möjlighet att sätta in militär behölls dock i stort sett oförändrade tills de avskaffades av 1969 års riksdag.

Klemensnäskravallerna

I juli 1932 tillkallades "kravallpolis" söderifrån i samband med att strejker utbrutit på flera håll under våren, bl a i Klemensnäs. Polisens uppgift var att skydda de strejkbrytare som Scharins anställt, något som ledde till öppna konfrontationer mellan arbetare och strejkbrytarna. Många skadades på båda sidor under bråken. Birger tog bilden västerut från övervåningen i Lars Anton Bäckmans hus. På lägdorna bortom den nuvarande Scharinsvägen byggdes senare nytt kontor (1944) och brukshotell/tjänstemannamäss (1947).

Klemensnäskravallerna

Klemensnäskravallerna 1932 i Klemensnäs, Skellefteå, var en del av Pappersmassestrejken 1932.

Efter skotten i Ådalen 1931 strejkade pappers- och hamnarbetare längs hela Norrlandskusten.

Kommunisterna började ordna protestmöten på olika platser i länet. Sådana möten hölls i Rönnskär och Kallholmen båda ligger i nuvarande Skelleftehamn. Där pläderade SKU:s förbundsordförande Filip Forsberg från Luleå för "en strejk av allmän karaktär i hela länet till dess att alla strejkbrytare avlägsnat sig."

Arbetsgivaren AB Scharins & Söner stängde fabriksdriften men upprätthöll utlastning av massan som fanns i lager. Transportarbetareförbundet, som var en del av LO, tog inte ut stuveriarbetarna i sympatistrejk. Fabriksområdet var fridlyst av länsstyrelsen för att skydda de som arbetsgivaren kallade de "arbetsvilliga", vilka bestod av dels bolagets egna tjänstemän och dels insända Norsjöbor. Detta uppfattades som strejkbryteri.

Den 11 juni samlades 600 arbetare, på kallelse av Svenska Pappersindustriarbetareförbundets avdelning 8 i Klemensnäs, till demonstration mot strejkbrytare

Protestmöte 5 juli 1932

Den 5 juli 1932 hölls ett protestmöte mot detta i Klemensnäs som samlade cirka 1 200 arbetare. Två kommunister (vilka ansågs vara så kallade sillénare) talade om kampen mot fascismen och "dess socialdemokratiska filial socialfascisterna", som socialdemokraterna kallades, och nödvändigheten av arbetarnas samlade motoffensiv. Det dryga femtiotalet poliser utrustade med sablar och gevär kunde inte hindra att arbetarna efter mötet tågade vidare mot hamnen där de rev avspärrningarna runt fabriksområdet och hamnade i slagsmål med strejkbrytare och polis. Över fabriken hissades en röd banderoll med texten "Kamp mot fascism och strejkbryteri". Demonstrationen besköts av polisen med skarpa skott och två arbetare sårades livshotande. De personer som lett motståndet sattes i fängelse. För Klemensnäskravallerna fick de båda talarna, Forsberg och Wall, vardera två och ett halvt års fängelse. En kvinna fick sex månaders straffarbete och sju män fick tre månaders straffarbete var.

**soldater förmodligen från Göta livgarde I 2 på
bevärningsrekrytmötet 1902.**

**Officerare och soldater vid Första
livgrenadjärregementet I 4 på Malmen,
1920-tal.**

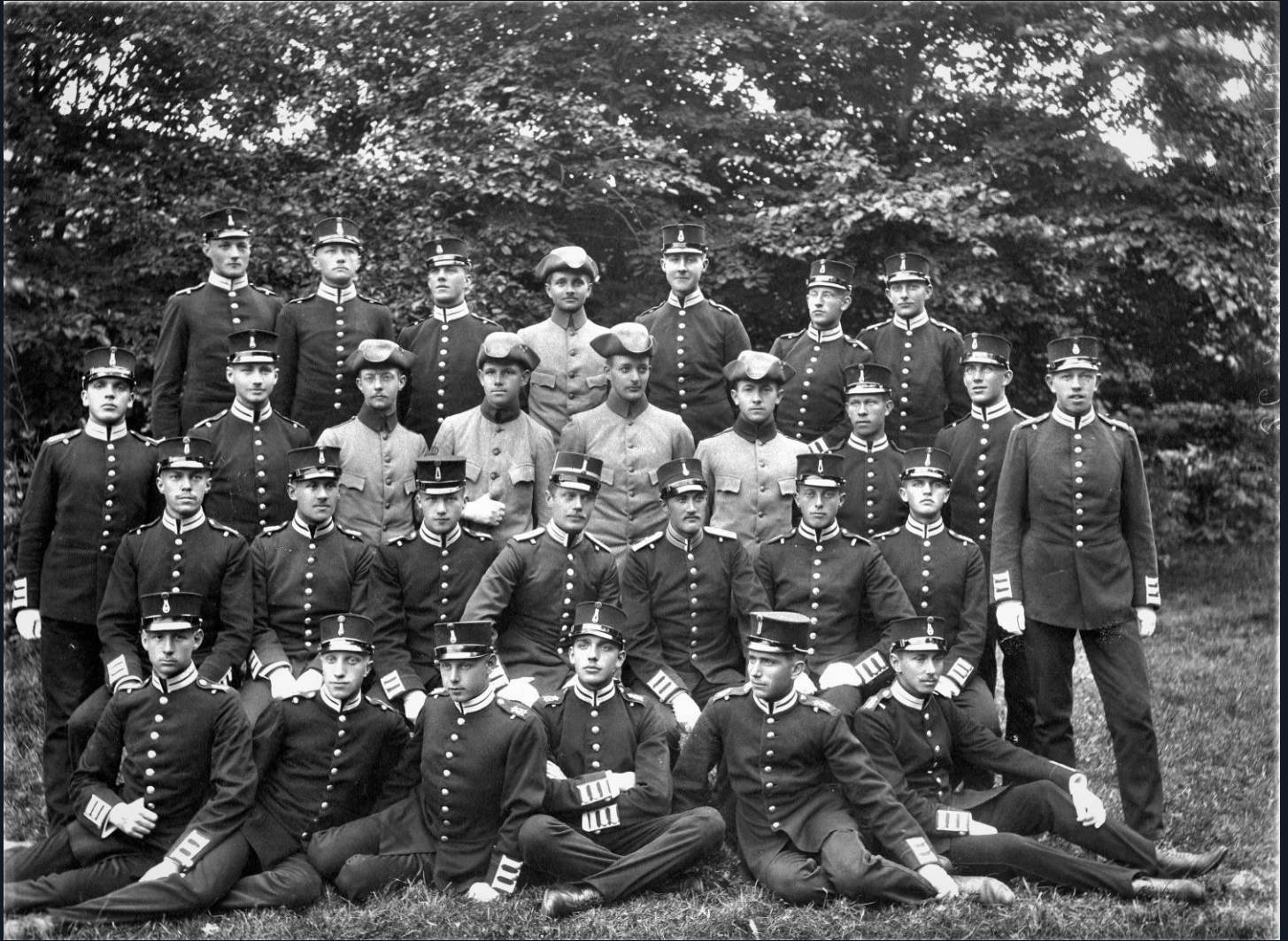

Soldater, möjligen Svea artilleriregemente A 1, 1900.

Svea artilleriregemente (A 1) var ett artilleriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1794–1997. Förbandsledningen var från 1963 förlagd i Linköpings garnison i **Linköping.**

Officerare och soldater vid Göta livgarde I 2.

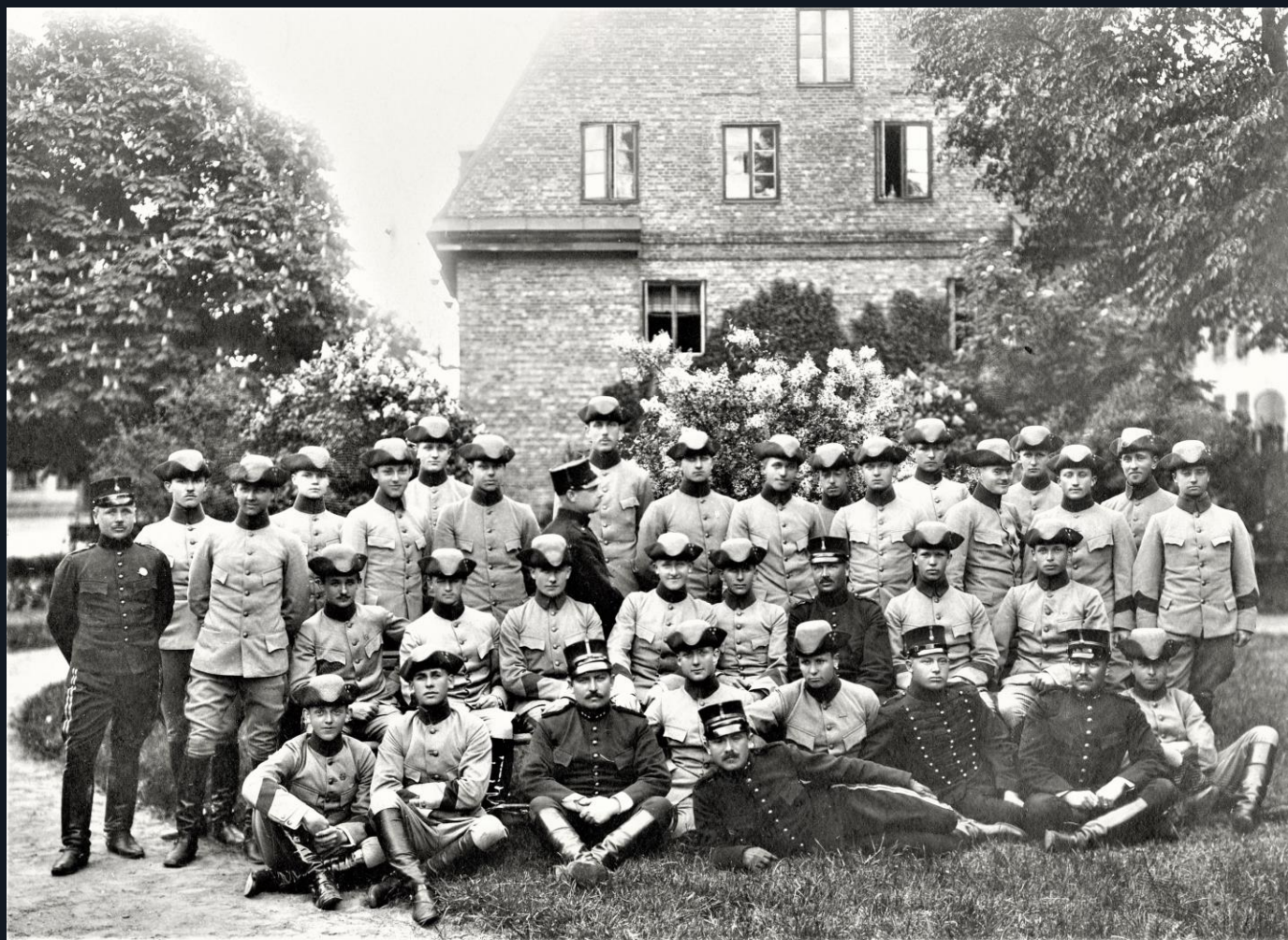
Göta livgarde (I 2) var ett infanteriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1809–1939. Förbandsledningen var förlagd i Stockholms garnison i Stockholm. Åren 1809–1939 var regementet en del av Kungl. Maj:ts Liv- och Hustrupper.[

Officerare och soldater vid Västerbottens regemente I 20, Umeå 1900.

Västerbottens regemente (I 20/Fo 61) var ett infanteriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1624–2000. Förbandsledningen var förlagd i Umeå garnison i Umeå

**Soldater, troligen från
Wendes
artilleriregemente A 3
på gräsmattan utanför
Norra Kasern,
Kristianstad 1915**

Wendes artilleriregemente (A 3) var ett artilleriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1794–2000. Förbandsledningen var från 1994 förlagd i Hässleholms garnison i Hässleholm.

Tyska riksvärnet. År 1931

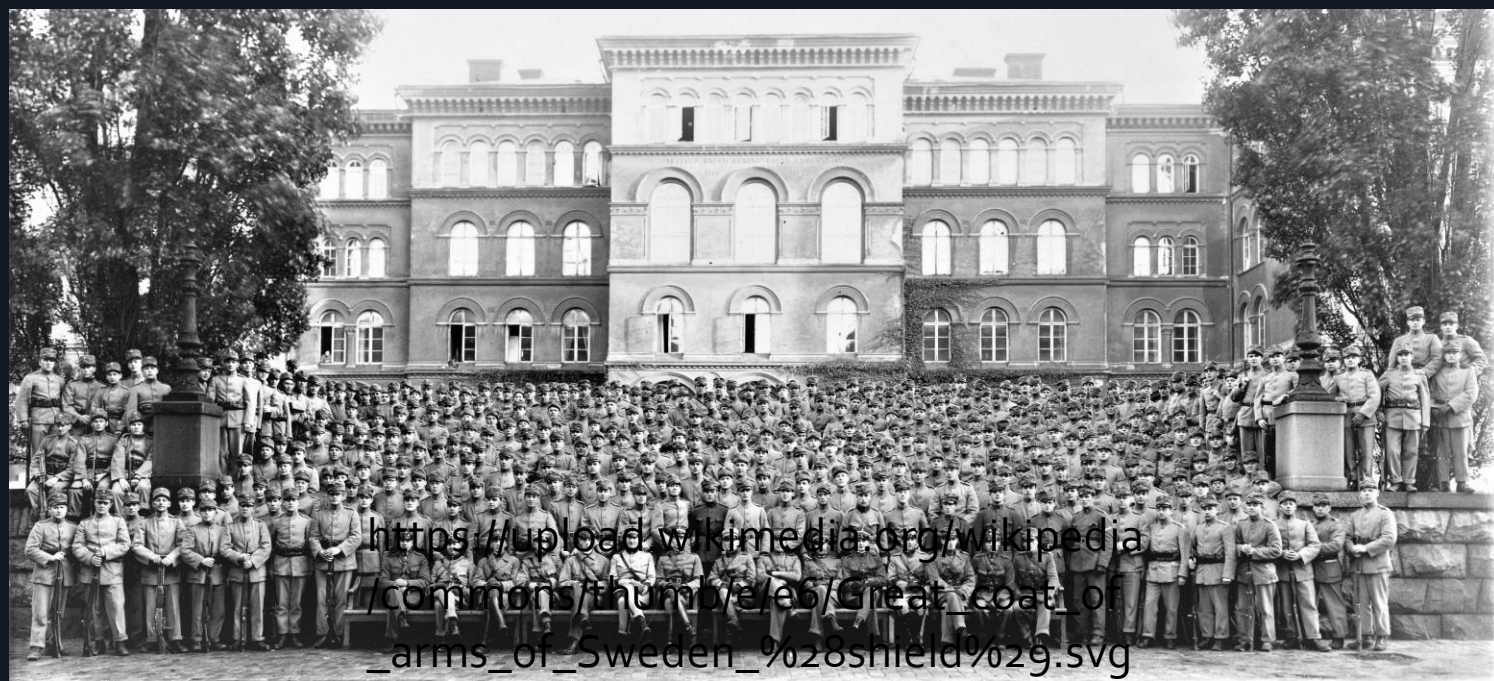
Riksvärnet (ty. Reichswehr) var den tyska försvarsmaktens namn i Weimarrepubliken 1921–1933 samt i Tredje riket 1933–1935. Riksvärnet var indelat i Reichsheer (armé) och Reichsmarine (flotta). Tyskland var förbjudet att ha ett flygvapen. Reichswehr blev 1935 Wehrmacht. Bestod av en ca 100 000 man stark yrkesarmé.

Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola på Marma skjutfält, 1910.

Marma skjutfält är ett militärt övningsområde som invigdes den 19 augusti 1881 i närheten av tätorten Marma. Övningsplatsen ligger tre mil söder om Gävle

Gruppträtt av Göta livgarde I 2, 1930-tal.

Göta livgarde (I 2) var ett infanteriförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1809–1939. Förbandsledningen var förlagd i Stockholms garnison i Stockholm. Åren 1809–1939 var regementet en del av Kungl. Maj:ts Liv- och Hustrupper.

**"AIHS okt 1930 - juli 1932. Från
vinterfältövningarna i Rättvik.
Lind, Holmin".**

officerare på Strömsholms ridskola. 1920 – 30 talet

Livregementets husarer, K3. General.

Tre husarer vid K4 (sabel m/1825)

**Dolma m/1895. På vänster ärm finns två stycken skolstreck i silver. Underofficersskola
Karlsborgs fästningsmuseum**

Livregementets husarer, K3 början av 1930-talet.

Livregementets husarer (K 3) är ett kavalleriförband inom svenska armén som verkat i olika former sedan 1815. Förbandsledningen är förlagd i Karlsborgs garnison i Karlsborg. Åren 1815–1974 var regementet en del av Kungl. Maj:ts Liv- och Hustruppe

Livregementets husarer, K3 början av 1930-talet.

Livregementets husarer, K3 början av 1930-talet.

Livregementets husarer härstammar från de rytтарfanor som sattes upp av Gustav Vasa 1536 i Uppland (Upplandsfanan), Södermanland, Västmanland, Närke och Värmland.

Uniformer från Karl XII:s tid.

Schweden.

Artillerist.

Grenadier.

Dragoner.

Schwedische Truppen unter Karl XII.

Um 1700.

Eine Darstellung von Typen aus der Ruhmeszeit des Schwedischen Heeres unter Karl XII. darf in unsern Blättern nicht fehlen.

Der Grenadier trägt eine Grenadiermütze mit Beutel. Auf dem Schilde ist in der unteren Abtheilung über einer Waffentrophäe eine flammende Granate angebracht, im oberen Felde halten zwei Löwen den gekrönten königlichen Namenszug. Derselbe besteht aus zwei ineinander geschobenen C und der Zahl XII. In derselben Form ist diese Chiffre auch auf der Pulverflasche des Artilleristen angebracht. Die Montur des Grenadiers zeigt eine Farbenzusammenstellung von Blau und Gelb. Diese Farben sind dem Schwedischen Wappen entnommen — drei goldene (gelbe) Kronen in blauem Felde — und können auch in der gegenwärtigen Uniformirung der Schwedischen Armee als die am meisten vertretenen gelten. Die Rabatten des Grenadiers haben auf jeder Seite 12 Knöpfe, die in Gruppen von je 4 gesetzt sind. Die Dragoner- und Artillerie-Uniform hat keine farbigen Abzeichen. Karl XII. hatte den grössten Theil seiner Kavallerie zu Dragonern umgeschaffen.

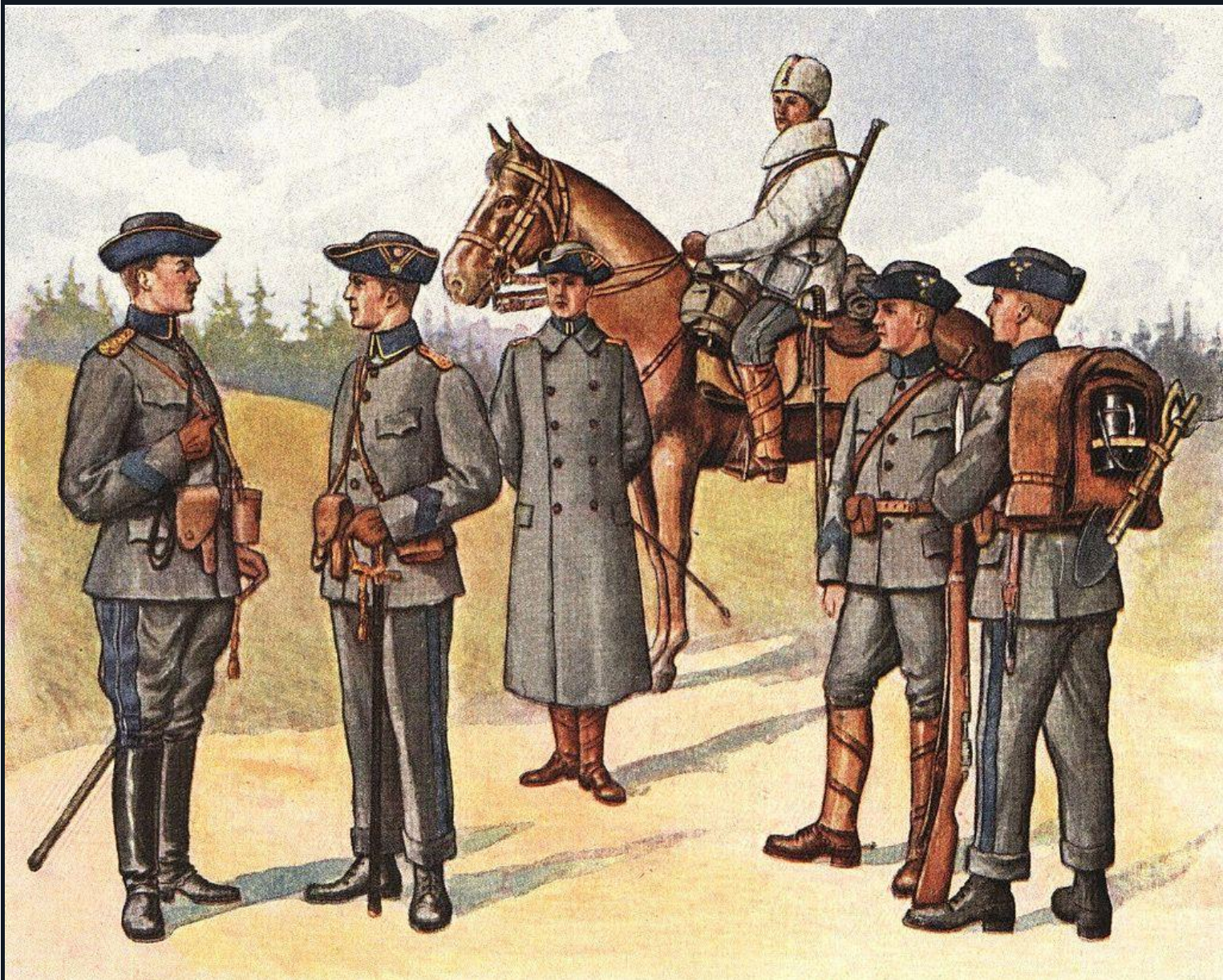
Uniform för indelta infanteriet 1866; vapenrock modell 1860 och käppi modell 1858.

Uniform modell äldre för Generalitetet och Generalstaben.

Enhetsuniform m/1910 för Svenska Armén.

**Uniform m/39 för hemvärnsbefäl och
överdragsuniform m/41 för hemvärnsmän.**

Hemvärnet

Krets- och områdes-
befälhavare, stf samt
kompanichef

Menig hemvärnsmän
(överdragsuniform)

Docka föreställande karolin iförd en typisk karolineruniform.

Vapenrock till uniform m/1906.

INV 31588

https://sv.wikipedia.org/wiki/Svenska_milit%C3%A4ra_uniformer#/media/Fil:Vapenrock_m1906.jpg

Fältuniform m/58.

Uniform m/39

Kustartilleriets uniform m/02.

1. Kapten, stor parad.
2. Löjtnant
3. Överstelöjtnant
4. Styckjunkare
5. Sergeant
6. Underofficerskorpral
7. Menig

General Axel Ljungdahl i uniform m/48.

Kungaslupen Vasaorden 2010.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Svenska_milit%C3%A4ra_uniformer#/media/Fil:Vasaorden_3.JPG

Vasaorden är en svensk kungaslup byggd som en salsslup, som ägs och bemannas av Försvarsmakten (marinen) och som är avsedd att användas av kungahuset vid officiella ceremonier. Vasaorden har bland annat använts vid invigningen av Stockholms stadshus 1923, 1976 i samband med bröllopet mellan kung Carl XVI Gustaf och Silvia Sommerlath, 1983 när Drottning Elizabeth II av Storbritannien var på statsbesök med fartyget HMY Britannia, Japans kejsare Akihitos statsbesök år 2000 och i samband med bröllopet mellan kronprinsessan Victoria och Daniel Westling 2010.

Svea ingenjörkår

Svea ingenjörkår (Ing 1) var ett ingenjölförband inom svenska armén som verkade i olika former åren 1855–1997. Förbandsledningen var förlagd i Almnäs garnison i Södertälje.

Ing 1 var förlagd till Stockholm men 1908 förlades kårens fästningsingenjörkompani till Vaxholms och Oskar-Fredriksborgs fästningar. Svea ingenjörkår flyttade 1922 till Frösunda norr om Stockholm, från start i Frösundavik och från 1958 även i Lilla Frösunda. Svea ingenjörkår omorganiserades 1957 och fick regementsstatus under namnet Svea ingenjörregemente (Ing 1).

Frösundavik 1861

År 1917 köpte svenska staten området Frösundavik för att etablera en ny förläggning för Svea ingenjörregemente (Ing 1). Armén byggde åren 1922-1923 en stor militäranläggning med bland annat bataljonskasern, kanslihus, matsal, sjukhus, marketenteri, stallar och förråd.